

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Diluuntur alia argumenta, quæ nobis opponi possunt. c. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

termino relato significant, aut explicantur per orationem, in qua ponitur terminus relatus; ut cum dicimus, *Duplum est simpli duplum*: sed cum ponuntur in oratione simul cum termino relato, non significant, hoc est, non debent eodem modo explicari, ad dito iterum termino relato: quare duplum positum in oratione cum simplo, ut dicimus, *simpli duplum*, non debet iterum explicari per simplum dicendo, est *simpli simpli duplum*, ergo eodem modo dicere possumus; etiam si vnum relatum definiatur per aliud relatum, ut Pater per Filium, loco relati positi in definitione non licere ponere definitionem eius, qua posita vere in nugationem incidere: eo quod licet illud relatum per se sumptum explicetur per aliud relatum; positum tamen in definitione, & coniunctum cum aliis non possit per relatum aliud explicari; siquidem ex Arist. constat vnum relatum non esse explicandum eodem modo sumptum per se, & coniunctum cum aliis.

27.
Dissoluitur.

Respondeo Aristot. non dixisse, quodcumque nomen etiam relatum positum in definitione, vel in oratione, quod nondum explicatum est, non posse explicari, ac si per se sumptum esset; cum oppositum aperte docuerit 5. *Metaphys.* cap. 15. ut supra disput. 104. cap. 2. memorauimus, sed solum docuisse, relatum, quod explicatur per repetitionem sui cum termino suo relato, & ita positum in oratione dicatur esse alterius relati, ut cum dicimus, *duplum est simpli duplum*, (hoc enim vere dicitur, ut eodem primo capite ex Aristotele notauimus) non posse exponi repetito iterum termino relato, per quem explicatur; & ita pro eo, quod dicitur, *duplum est simpli duplum*, non licere retento illo *simpli*, iterum explicato vocabulo *duplum* dicere, *duplum est simpli, simpli duplum*. Eo igitur loco Aristot. non disputat, an liceat terminum relatum, per ordinem ad quem aliud relatum definitur, positum in definitione explicare, de quo tractauerat in illo 5. *Metaphys.* cap. 15. & dixerat posse ita fieri, & ideo non recte definiti visum per visibile, quia sequeretur nugatoria illa repetitio; sed melius definiti visum per aliquid prius visibile. Ratio vero discriminis est, quia cum relatum explicatur per aliud relatum facta ipsius repetitione, simul cum altero relato in oratione, ut cum dicimus, *duplum est simpli duplum*, iam accipimus illud, ut explicatur per simplum, & ita amplius non explicandum per nouam repetitionem simpli, quæ sane nullius momenti esset; neque ad explanationem illius quidquam referretur: tamen cum terminus aliquis etiam relatus non definitus, neque explicatus ponitur in definitione, ipsa ratio postulare videtur, ut explicetur & definiatur ad perspicuitatem ipsius definitionis. Si enim quis quaerat, quid sit ille terminus, qui ponitur in definitione, non est ei neganda definitio. Quare si propria definitio esset vnius relati per aliud relatum, incidere in circulum, ut dictum est. Merito ergo diximus relata definienda esse per terminum absolutum. Hinc intelliges id, quod ait Porphyrius cap. de specie. genus per speciem & contra definiti debere: non enim intelligit (ut Logici putauit) genus definiendum per speciem, quatenus species est correlata generi, hoc est, quatenus illi subicitur, sic enim committeretur: inutilis circulus: sed per speciem, quatenus species quoque alia ratione de pluribus differentibus numero prædica-

28.
Porphyrius.

tur. Sic enim innotescit nobis, quomodo genus prædicetur de iis, quæ specie differunt, ea nempe specie, quæ talis est, ut sub se plura vt minimum contineat indiuidua. Sed de his satis.

Nunc vero, quod attinet ad nostrum institutum, dico Patrem æternum referri quidem, non ad aliquid solum, sed ad Filium sub ratione filiationis relata: tamen si in creatis alia sit ratio, eo quod in creatis generatio substantialis terminatur ad substantiam: ad relationem vero nullo modo, quia illa aduenit substantiæ, & personæ, aut naturæ generitæ, ad quam terminatur generatio: in diuinis vero alio modo, quia cum relatio sit subsistentia, imo ipsa forma hypostatica iuxta veriorum opinionem, ad ipsam se constituentem personam substantialiter terminatur generatio. Id enim, quod generatur in Deo, est persona, non natura: ergo refertur in diuinis genitor, hoc est, Pater eodem modo, quo generatio ad Filium, ut filius est, tanquam ad proprium & per se terminum. Et qui vellent definire ipsum, ut in seipso est, hoc modo deberet definire, & hoc modo relatum clare inueniretur. At vero nos viatores, qui instar reum creatarum diuina intelligimus, etiam si vere dicimus, Pater in Deo est Filius pater, & contra; melius tamen nobis ipsis explicamus naturam Patris per terminum absolutum, sicut in humanis, hoc modo, Pater æternus est, qui produxit à principio filium coniuncto personam viuentem in similitudinem suæ naturæ. Sic enim & generationem diuinam superius disput. 113. definiuimus, quam non tam bene definiremus per terminum correlatum hoc modo, est *productio geniti, aut filij*.

Eodem modo de relatione Spiritus sancti dicendum est, terminari ad Filium ut spiritum formaliter alia tamen ratione, quia scilicet et hac sola ratione Filius ab eo distinguitur, ut disp. 147. dictum est; relatio autem à termino suo debet distingui. De Patre vero alia est ratio. Nam cum ab Spiritu sancto distinguatur sola paternitate, & ea constituitur in ratione personæ, non spirationis, ea etiam poterit esse terminus Spiritus sancti, non ratione spirationis. Et sic manet satis factum rationibus Scoti allatis in primo argumento.

CAPVT VII.

Diluuntur alia argumenta, quæ nobis opponi possunt.

Ceterum opponi nobis aliqua possunt contra id, quod diximus cap. 5. explicantes secundum propriam sententiam, quo modo Pater æternus intelligatur à nobis prius esse, quam generare. Ea igitur in hoc capite diluere necesse est.

Primum arguit Scotus quodlib. 4. §. Contra istum, dum, hac ratione, Innascibilitas est sola negatio, ergo ea non potest intelligi constituta prima persona, antequam intelligatur generare. Quod dicitur, quis dicat cum Anisiod. & Bonan. esse aliquid positivum, etiam si negatione significetur, nihilominus esse à se; sic vrget Scotus: vel illa vox, à se, denotat rationem principij, & ita Pater non est à se, quia ut ait Augustinus primo de Trinitate, cap. primo, idem non potest esse sui ipsius principium: aut illa vox denotat non esse ab alio, & sic solam negationem denotat non esse ab alio, & sic solam negationem significat. Respondeo his variis modis vel negatione processionis, quam denotat, *generatum*, vel voce illa *à se*, significari rationem pri-

mi principij, quæ nomine etiam fontalis plenitudinis, non autem nomine paternitatis denotatur, & melius negatione quam positio exprimitur, quamvis ratione huius positiui constituitur notio, non sola negatione, vt disp. 137. c. 5. notatum est.

Arguit deinde idem Scotus hoc pacto, aut innascibilitas significat relationem, aut proprietatem absolutam, aut essentiam; si essentiam, non potest constituitur personam, nec illam contrahere relationem autem nequit significare, quia nulla alia relatio videtur esse, quam paternitas, quæ personæ solum conueniat, vel erunt plures relationes personales in Deo, quam quatuor, quod est absurdum: superest igitur, vt significet proprietatem absolutam, ac proinde persona in illo prior, absoluto aliquo constituitur.

Respondeo id, quod per innascibilitatem concipimus, esse proprietatem conceptam relative; ea namque voce significamus fontalem plenitudinem, vel primum principium producendi, quæ sane relatio in Deo non est realis, quia in eo non distinguitur posse generare ab eo, quod est, actu generare; & hoc satis est, vt intelligatur tanquam proprietas Patris fundamentum huius fecunditatis primæ & fontalis. Nec mirum est (cum id proveniat ex diuerso modo concipiendi) vt id, quod actu generat a se, veluti fons, qui est Pater innascibilis, concipiatur à nobis per modum potentis generare, antequam intelligatur generare. In quo non multiplicamus relationes, sed diuerso modo eandem concipimus instar rerum creatarum: ideoque Henricus ait, primam personam prius considerari vt potentem generare, quam actu generantem. Ob id tamen non constituimus diuersam notionem in Deo innascibilitatem, quatenus significat fontem primum & actu manantem & potentem manare, quia eandem dignitatem fontis & primæ originis denotat. Nec obstat, si dicamus illam proprietatem innascibilis & fontis exprimi à nobis per relationem rationis, quo minus concipiatur personam sub eo conceptu constitutam. Nam cum constitutio hæc sit per rationem, mirum non est, si eadem fecunditate diuerso modo à nobis concepta eadem persona diuerso modo constituta apprehendatur.

Verum tamen si Scotus loco citato & Henricus doceant, personam primam concipi à nobis prius vt potentem generare, quam actu generare; existimant enim cum omnibus aliis doctoribus, personam prius intelligi quam originem; nihilominus arguit Scotus loco citato, vt probet, non posse constitui primam personam relatione illa potentis generare, tum quia alia personæ constituitur relationibus fundatis non in potentia sed in actu: tum etiam quia, cum sit relatio rationis, non potest constituitur personam realem. Respondetur tamen, alias personas non posse concipi ante actum originis passivæ, & ita non posse constitui relatione fundata in potentia: at vero personam primam concipi à nobis esse, antequam generare, & ideo tunc posse per nostrum intellectum constitui relatione illa potentis, quia alia relatione non potest constitui. Hanc vero relationem esse rationis nihil obstat, vt proxime dictum est. Quare vero, cum concedat Scotus primam personam posse cogitari potentem generare, antequam actu generet, nihilominus dicat, tunc non constitui relatione illa aut proprietati potentis generare.

Vaquez in 1. parte Tom. 2.

re, dicemus in annotationibus articuli sequentis.

Atque hinc etiam defenditur communis doctrina, quæ affirmat, absolutam in diuinis esse communia personis. Innascibilitas enim eo modo concepta ante actualem generationem non est omnino absoluta id nostro conceptu. Et quamvis relationes rationis, quæ fundantur in nuda essentia sint communes omnibus personis, sicut essentia: relationes tamen fundatæ in proprietate personali, & nostro modo concipiendi non sunt communes. Nam nomine verbi denotatur respectus rationis, & nomine doni similiter, vt vidimus disput. 144. cap. 2. & disp. 154. c. 2. & tamen non sunt communes personis: ergo cum hic respectus fecunditatis primæ, & fontis potentis manare fundetur in persona prima nostro modo concipiendi, non debet esse communis omnibus personis. Si quæras, quod sit fundamentum huius relationis: respondeo ipsam personam conceptam per modum secundæ, quæ sane fecunditas idem est reipsa cum relatione paternitatis, sed nostro modo concipiendi tunc consideratur sub respectu potentis, & nondum actu generantis.

ARTICVLVS III.

Virumque ablati per intellectum relationibus à personis, adhuc remaneant hypostases.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod abstractis per intellectum proprietatibus seu relationibus à personis, adhuc remaneant hypostases. Id enim ad quod aliquid se habet ex additione, potest intelligi remoto eo quod sibi additur. Sicut homo se habet ad animal ex additione, & potest intelligi animal remoto rationali. Sed persona se habet ex additione ad hypostasim. Est enim persona hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinet. Ergo remota proprietate personæ à persona intelligitur hypostasis.

2. Præterea. Pater non ab eodem habet quod sit Pater, & quod sit aliquis. Cum enim paternitate sit Pater: si paternitate esset aliquis, sequeretur quod Filius, in quo non est paternitas, non esset aliquis. Remota ergo per intellectum paternitate à Patre, adhuc remanet quod sit aliquis, quod est esse hypostasis. Ergo remota proprietate à persona, remanet hypostasis.

3. Præterea. August. dicit 5. de Trinit. Non hoc est dicere ingenuum quod est dicere Patrem. Quia si Filium non genuisset, nihil prohiberet eum dicere ingenuum, sed si Filium non genuisset, non inesset ei paternitas. Ergo remota paternitate, adhuc remanet hypostasis Patris vt ingenua.

Sed contra est quod Hilar. dicit 4. de Trinit. Nihil habet filius nisi natum. Natiuitate autem est Filius. Ergo remota filiatione non remanet hypostasis Filij. Et eadem ratio est de aliis personis.

Bb 3

Respon-

*Abstractum
diuini, sunt
communes
personis.*

34.

212.
1. dist. 26. q.
1. art. 2. q.
pos. q. 8. art.
4. q. 1. sc.
3. cap. 61.
q. 62.

Libro 5. de
Trinit. cap. 6.
in princip.
tom. 3.

Libro 2. de
Trinit. non
mutum re-
mote à prim.
cap.

Respondeo dicendum, quod duplex fit abstractio per intellectum. Vna quidem secundum quod vniuersale abstrahitur à particulari, vt animal ab homine. Alia vero secundum quod forma abstrahitur à materia. Sicut forma circuli abstrahitur per intellectum ab omni materia sensibili. Inter has autem abstractiones hæc est differentia, quod in abstractione, quæ fit secundum vniuersale & particulare, non remanet id à quo fit abstractio. Remota enim ab homine differentia rationali, non remanet in intellectu homo, sed solum animal. In abstractione vero, quæ attenditur secundum formam à materia vtrumque manet in intellectu. Abstrahendo enim formam circuli ab ære remanet seorsum in intellectu nostro & intellectus circuli & intellectus æris. Quamuis autem in diuinis non sit vniuersale, neque particulare, nec forma & materia secundum rem, tamen secundum modum significandi inuenitur aliqua similitudo horum in diuinis, secundum quem modum Damasc. dicit, quod commune est substantiæ particulare vero hypostasis. Si igitur loquamur de abstractione quæ fit secundum vniuersale & particulare, remotis proprietatibus, remanet in intellectu essentia communis, non autem hypostasis Patris, quæ est quasi particulare. Si vero loquamur secundum modum abstractionis formæ à materia, remotis proprietatibus non personalibus, remanet intellectus hypostaseon & personarum. Sicut remoto per intellectum à Patre quod sit ingenuus, vel spirans, remanet hypostasis, vel persona Patris. Sed remota proprietate personali per intellectum, tollitur intellectus hypostasis. Non enim proprietates personales sic intelliguntur aduenire hypostasibus diuinis sicut forma subiecto præexistenti, sed feruntur secum sua supposita in quantum sunt ipsæ personæ subsistentes. Sicut paternitas est ipse Pater. Hypostasis enim significat aliquid distinctum in diuinis, cum hypostasis sit substantia indiuidua. Cum igitur relatio sit quæ distinguit hypostasies & constituit (vt dictum est) relinquatur quod relationibus personalibus remotis per intellectum, non remaneant hypostasies. Sed (sicut dictum est) aliqui dicunt, quod hypostasies in diuinis non distinguuntur per relationes, sed per solam originem, vt intelligatur Pater esse hypostasis quædam per hoc, quod non est ab alio: Filius autem per hoc, quod est ab alio per generationem. Sed relationes aduenientes quasi pro-

prietates ad dignitatem pertinentes constituunt rationem personæ. Vnde & personales dicuntur. Vnde remotis huiusmodi relationibus per intellectum, remanet quidem hypostasis, sed non persona. Sed hoc non potest esse propter duo. Primum, quia relationes distinguunt & constituit hypostasies, vt ostensum est. Secundo, quia omnis hypostasis naturæ rationalis est persona, vt patet per definitionem Boeth. dicentis, quod persona est rationalis naturæ indiuidua substantia. Vnde ad hoc quod esset hypostasis, & non persona, oporteret abstrahi ex parte naturæ rationalitatem, non autem ex parte personæ proprietatem.

Ad primum ergo dicendum, quod persona non addit supra hypostasim proprietatem distinguentem absolute, sed proprietatem distinguentem ad dignitatem pertinentem. Totum enim hoc est accipiendum loco vnius differentie. Ad dignitatem autem pertinet proprietates distinguens, secundum quod intelligitur subsistens in natura rationali. Vnde remota proprietate distinguente à persona non remanet hypostasis, sed remaneret, si tolleretur rationalitas naturæ. Tam enim persona quam hypostasis est substantia indiuidua. Vnde in diuinis de ratione vtriusque est relatio distinguens.

Ad secundum dicendum, quod paternitate Pater non solum est Pater, sed est persona: & est, quis, siue hypostasis. Nec tamen sequitur quod Filius non sit quis, siue hypostasis, sicut non sequitur quod non sit persona.

Ad tertium dicendum, quod intentio Augustini non fuit dicere quod hypostasis Patris remaneat ingenua remota paternitati: quasi innascibilitas constituat & distinguat hypostasim Patris. Hoc enim esse non potest: cum ingenuum nihil ponat, sed negatiue: vt ipsemet dicit. Sed loquitur in communi: quia non omne ingenuum est Pater. Remota ergo paternitate, non remanet in diuinis hypostasis Patris vt distinguitur ab aliis personis, sed vt distinguitur à creaturis: sicut Iudei intelligunt.

CONCLUSIO est. Remotis relationibus personalibus per intellectum, neque remaneant hypostasies, neque personæ: remota tamen spiratione alicuius, remanet persona Patris & Filij.

Notationes circa articulum.

Bona in 1. dist. 26. qu. 2. approbare videtur sententiam eorū, qui allerūt, abstractionis relationibus manere adhuc hypostasies in deo propter solam

Lib. 3. or. 6.
fidel. cap. 6.
in princ.

Artic. præc.

Artic. præc.

origines: esset enim in Deo qui ab alio, & à quo alius, relationes enim posteriores sunt originibus. Hæc tamen sententia facile conuincitur ex disp. 13. 8. ubi probatum est, originibus non constitui personas, nec distingui formaliter. Et quidem nisi cum originibus in Deo intelligeremus producentis & productum, quænam persona cogitari posset nam generatio actiua, aut passiva non est persona, sed via ad illam.

Addit *Scotus quolib. 4. §. Ex istis duabus*, remotis personalibus relationibus manere adhuc saltem vnâ personam, videlicet Patris, quia prima persona intelligitur à nobis vt secunda, & potens generare, sicut dixit Henricus, quem ipse ibidem refert, antequam intelligatur actus generare. Neque enim Scotus impugnât Henricum, quo dixerit, posse intelligi personam primam eo modo ante generationem; sed quod affirmauerit, relatione illa potentis generare constitui, antequam intelligatur generare. Id autem refutat Scotus consentaneè doctrinæ suæ: cū enim putet ipse, personas ex natura rei constitui, vt cap. 4. præcedentis disputationis memorauit, & illa relatio in Deo sit tantum rationis, quia in Deo non est alia relatio re ipsa, quam actus producentis & actus producti; merito intulit Scotus, non posse ea relatione constitui personam: at eam concipi posse sub illo solum conceptu secundæ & potentia generare, negare non potuit. Nos vero, qui in disp. 13. cap. 2. probauimus, constitutionem diuinarum personarum esse tantum per intellectum nostrum, recte etiam intulimus præcedenti disp. cap. 5. non solum posse concipi à nobis primam personam, vt secundam, & potentem generare, antequam intelligatur generans: verum etiâ proprietate illa concepta per modum relationis, etiam si sit rationis, recte à nobis posse constitui primam personam.

Quocirca si S. Tho. loqueretur de persona Patris, vt à nobis concipitur, antequam generet, non dubitaret asserere, posse quidem concipi, vt personam non intellecta relatione Patris, vt relatio est, cum ipse id aperte fateatur articulo seq. ergo cum asserit in hoc art. remotis relationibus non manere personas, loquitur de relationibus seu proprietatibus personalibus, qualescumque illæ sint, vel quomodocumque concipiantur, quatenus ab originibus distinguuntur: & inquit, remotis his proprietatibus quæ intelliguntur per modum forme inherentes, etiam si maneant origines, nō posse intelligi personas: quia originibus, vt origines sunt, non possunt constitui & distingui, vt art. 2. dixerat.

Ex eodem principio sequitur, non negare Doctorem sanctum, posse concipi tres personas conceptu communi personæ in Deo non intellectis relationibus secundum particulares illarum rationes: sed eas nō posse peculiariter cognosci, nec in vniuersum: nisi cognita proprietate per modum inherentes, quocumque modo illa concipiatur, nec sufficere conceptum originis quomodolibet, vt intelligatur persona.

ARTICVLVS IV.

Utrum actus notionales præintelligantur proprietatibus.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod actus notionales præintelligantur proprietatibus. Di-

citur enim Magister 27. distinctione Sententiarum 1. quod Pater temper est, quia genuit Filium. Et ita videtur, quod generatio secundum intellectum præcedat paternitatem.

2. Præterea. Omnis relatio præsupponit intellectu id supra quod fundatur: sicut æqualitas quantitatem. Sed paternitas est relatio fundata super actione quæ est generatio. Ergo paternitas præsupponit generationem.

3. Præterea. Sicut se habet generatio actiua ad paternitatem, ita se habet natiuitas ad filiationem. Sed filiatio præsupponit natiuitatem. Ideo enim filius est, quia natus est. Ergo & paternitas præsupponit generationem.

Sed contra. Generatio est operatio personæ Patris. Sed paternitas constituit personam Patris. Ergo prius est secundum intellectum paternitas quam generatio.

Respondeo dicendum, quod secundum illos qui dicunt, quod proprietates non distinguunt & constituunt hypostasies sed manifestant hypostasies distinctas & constitutas, absolute dicendum est quod relationes secundum modum intelligendi consequuntur actus notionales, vt dici possit simpliciter, quod quia generat, est Pater. Sed supponendo quod relationes distinguant & constituant hypostasies in diuinis, oportet distinctione vri.

Quia origo significatur in diuinis actiue & passiue: actiue quidem, sicut generatio attribuitur Patri, & spiratio sumpta pro actu notionali attribuitur Patri & Filio. Passiue autem, sicut natiuitas attribuitur Filio, & processio Spiritui sancto. Origines enim passiue significatæ simpliciter præcedunt secundum intellectum proprietates personarum procedentium etiam personales. Quia origo passiue significata significatur, vt via ad personam proprietate constitutam. Similiter & origo actiue significata prior est secundum intellectum, quam relatio personæ originantis, quæ non est personalis. Sicut actus notionalis spirationis, secundum intellectum præcedit proprietatem relationum innominatam, communem Patri, & Filio. Sed proprietates personales Patris potest considerari dupliciter. Vno modo vt est relatio, & sic iterum secundum intellectum præsupponit actum notionalem. Quia relatio in quantum huiusmodi fundatur super actum. Alio modo secundum quod est constitutiva personæ. Et sic oportet quod præintelligatur relatio actui notionali, sicut persona agens præintelligitur actioni.

Bb 4

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod cum Magister dicit, quod quia generat, est Pater: accipitur nomen patris secundum quod designat relationem tantum, non autem secundum quod significat personam subsistentem. Sic enim oportet e conuerso dicere, quod quia Pater est, generat.

Ad secundum dicendum, quod obiectio illa procedit de paternitate, secundum quod est relatio, & non secundum quod est constitutiva personæ.

Ad tertium dicendum, quod natiuitas est via ad personam Filij. Et ideo secundum intellectum præcedit filiationem etiam secundum quod est constitutiva personæ Filij. Sed generatio actiua significatur ut progrediens à persona Patris. Et ideo præsupponit proprietatem personalem Patris.

CONCLVSIO est, Origo passiuæ intelligitur prius, quam proprietatis & relatio, quæ originem consequitur, actiue quoque considerata prior est, quam relatio personæ producentis. De doctrina huius articuli satis dictum est à nobis disp. præc. cap. 5. tum etiam quo modo persona Patris à nobis intelligatur, antequam generet, de quo hic quoque differit S. Tho. ibi, satis explicatum est.

QVÆSTIO XLI.

De personis in comparatione ad actus notionales.

DEinde considerandum est de personis in comparatione ad actus notionales.

Et circa hoc quaeruntur sex.

ARTICVLVS I.

Utrum actus notionales sint attribuendi personis.

214.
Opus 3. c.
651.

In medio lib.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod actus notionales non sint personis attribuendi. Dicit enim Boethius in libro de Trinitate, quod omnia genera cum quis indiuiduum vertit prædicationem, in diuinam mutantur substantiam, exceptis relatiuis. Sed actio est vnum de decem generibus. Si igitur actio aliqua Deo attribuitur, ad eius essentiam pertinebit, & non ad notionem.

Libro 5. de
Trinit. cap. 4.
c. 5. tomo. 3.

2. Præterea. Augustinus dicit 5. de Trinitate, quod omne quod de Deo dicitur, aut dicitur secundum substantiam, aut secundum relationem. Sed ea quæ ad substantiam pertinent, significantur, per essentialia attributa: quæ vero ad relationem per nomina personarum, & per nomina proprietatum. Non sunt ergo præter hæc attribuendi personis notionales actus.

3. Præterea. Proprium actionis est esse passionem inferre. Sed in diuinis non ponimus passionem. Ergo neque actus notionales ibi ponendi sunt.

Sed contra est quod Augustinus dicit in libro de fide ad Petrum. Proprium quidem Patris est quod Filium genuit. Sed generatio actus quidam est: ergo actus notionales ponendi sunt in diuinis.

Respondeo dicendum, quod in diuinis personis attenditur distinctio secundum originem. Origo autem conuenienter designari non potest, nisi per aliquos actus. Ad significandum igitur originis ordinem in diuinis personis necessarium fuit, attribueret personis actus notionales.

Ad primum ergo dicendum quod omnis origo designatur per aliquem actum. Duplex autem ordo originis attribui Deo potest. Vnus quidem secundum quod creatura ab eo progreditur: & hoc commune est tribus personis. Et ideo actiones quæ attribuuntur Deo ad designandum processum creaturarum ab ipso, ad essentiam pertinent. Alius autem ordo originis in diuinis attenditur secundum processionem personæ à persona. Vnde actus designantes huius originis ordinem, notionales dicuntur: quia notionem personarum sunt personarum habitudines ad inuicem, ut ex dictis patet.

Ad secundum dicendum, quod actus notionales secundum modum significandi tantum differunt à relationibus personarum, sed re sunt omnino idem. Vnde Magister dicit in 1. Sent. 26. dist. quod generatio & natiuitas alijs nominibus dicuntur paternitas & filiatio.

Ad cuius euidentiam attendendum est, quod primo oportet cognoscere originem alicuius ab alio ex motu. Quia enim aliqua res à sua dispositione remoueretur per motum, manifestum fuit hoc ab aliqua causa accidere. Et ideo actio secundum primam nominis impositionem importat originem motus. Sicut enim motus, prout est in mobili ab aliquo, dicitur passio: ita origo ipsius motus secundum quod incipit ab alio, & terminatur in id quod mouetur, vocatur actio. Remoto igitur motu, actio nihil aliud importat, quam ordinem originis, secundum quod à causa aliqua vel principio procedit in id, quod est à principio. Vnde, cum in diuinis non sit motus actio personalis producat personam, nihil aliud est, quam habitudo principij ad personam, quæ est à principio. Quæ quidem habitudines sunt relationes vel notionem. Quia tamen de diuinis

diuinis & intelligibilibus rebus loqui non possumus; nisi secundum modum rerum sensibilium, à quibus cognitionem accipimus, & in quibus actiones & passionibus in quantum motum implicant, aliud sunt à relationibus, quæ ex actionibus & passionibus consequuntur: oportuit scilicet significari habitudines personarum per modum actus, & scilicet per modum relationum. Et sic patet quod sunt idem secundum rem, sed differunt solum secundum modum significandi.

Ad tertium dicendum, quod actio secundum quod importat originem motus, infert ex se passionem: sic autem non ponitur actio in diuinis personis. Vnde non ponuntur ibi passionibus, nisi grammatice loquendo, quantum ad modum significandi, sicut patri attribuius generare, & filio generari.

CONCLVSIO articuli est, Ad significandum ordinem originis necessarium fuit attribuire personis actus notionales.

Notationes circa articulum.

VT melius intelligamus omnia, quæ in hoc articulo & in tota quæst. traduntur, quædam notanda sunt. Primum est, originem, seu actum notionalem idem esse. Origo dicitur ipsa via & actus, quo persona producit, & quo procedit, vt generatio, spiratio, processio: sicut etiam in quolibet agente inter ipsum & effectum assignamus medium quandam actum productionis vt infra explicabitur. Dicitur autem in diuinis hæc origo actus notionalis; nã sicut dicitur notiones formæ quædam à nobis conceptæ, quibus personæ designantur, de quibus disputat. 137. & seq. dictum est: etiam hæc origines dicuntur actus notionales, quia conducunt ad dignoscendas personas. Et Patres quidem indiscriminatim ipsi vtuntur & relationibus, tanquam notionibus personarum. Secundo obseruandum est, actum notionalem non esse solâ ratione productionis, sed includere etiam operationem intelligendi; quia vt disp. 112. probatum est, generatio in Deo essentialiter est intellectio, & spiratio essentialiter est dilectio: addit autem supra rationem harum operationum relationem productionis. Quare qui affirmaret, originem esse quid absolutum secundum rem, grauitur erraret; tolleretur enim ordinem realem productionis ad rem productam: ob id tamē non debemus addere plures relationes reales in Deo supra quatuor, quas Scholastici omnes cōcedunt: quia generatio actiua cum non sit aliud quam paternitas veluti via & generatio passiuā nihil aliud quam filiatio in fieri & in via, non debent distinguere relationes constitutivæ: sed constituuntur origines relationum: nomine enim relationis absolute intelligimus eam, quæ est per modum formæ in facto esse. Tercio nota, originem idem esse secundum rem cum essentia, & persona, non adæquate cum essentia, sed cum persona: id enim dicimus adæquate esse idem cum alio quod est etiam cum ceteris, cum quibus illud identitatem habet: & quia

origo ita est idem cum essentia, vt non sit cum omnibus personis, cum quibus essentia idem est, ideo dicimus originem non esse idem adæquate cum essentia; est autem adæquate idem cum persona, quia quæcunque origo idem est cum sua persona, actiua cum producente, & passiuā cum producta, & non cum alia.

Quarto. Notanda est doctrina S. Tho. in solutione secundi, vbi ait, originem idem esse secundum rem cū relatione, & differre secundum modum significationis. Cum inquit secundum modum significationis, non debet intelligi esse solam nominum differentiam: sic enim dicendum esset, generare, & paternitatem, generari & filiationem synonyma esse, quod est absurdum. Differunt igitur conceptus, & ratione nostra, si differunt significatione, vt diximus disp. 159. cap. 4. quia diuersa significatio penes nostrum modum concipiendi sumitur. Adde ex mente Doctoris sancti in ea solutione, originem actiuam esse idem cum relatione personæ producentis, & passiuam cum relatione personæ productæ, vt generare cum paternitate, & generari cum filiatione; & ita originem actiuam, & passiuam non esse in eadem persona: cum tamē in humanis actio & passio sint in eodem subiecto: actiua enim est in producente, passiuā in producta, & ita realiter distinguuntur, sicut ipsæ personæ & relationes.

Sic sentiunt cum Magistro in 1. d. 26. quem citat S. Thom. ceteri Scholastici, Gabriel, & Capreolus eadem d. q. 1. Durand. quæst. 2. Scotus disp. 28. quæst. 3. Ferrariensis 4. contra gentes capite. 26. Caieta. Canar. & recentiores Thomistæ. in hunc articulum. Et colligitur ex Patribus, qui assignant dictionem inter personas ex distinctione originū, eius scilicet, quod est generare, & generari, quos commemorauimus disputatione 158. c. 3. in alijs vero actionibus creatis idem omnino secundum rem est actio & passio, & in eodem subiecto simul sunt, vt tradit Aristoteles 3. Physicorum, cap. 3. textu 18. & sequentibus: quia actio in humanis, quæ est productio, est motus in subiecto, quod mouetur, ideoque in eo recipitur, & dicitur actio, quatenus intelligitur vt actus interagens, & terminum productum, passio vero, quatenus concipitur vt medium actus inter subiectum recipiens, & formam receptam, & dicitur receptio: at vero in Deo solum est generare, & generari, quæ dicuntur actiua generatio & passiuā, & vtrique concipitur vt actus medius inter vnā personam & aliam, altera vt producentis in productum, altera, vt producti à producente. In creatione eodem modo esset, hoc est, in Deo esset creatio actiua, id est, creare in creatura vero esset passiuā, hoc est, creari, nisi ex tempore inciperet creatio: tamen quia creatio incipit in tempore, & voluntarie Deo nihil intrinsecum in est, vel ex tempore, vel ab æterno ex libera eius voluntate, vt disputatione 80. capite 2. monstratum est, ideo Deus dicitur creare extrinseca denominatione à relatione existente in creatura, non ab origine actiua in ipso existente: nam actus voluntatis ipsius, & intellectus non est ipsa creatio, & origo actiua, sed principium illius.

Addendum tamen est contra Caietanum, & Canari. in hunc articulum, creationem conceptam vt actionem esse medium actum & viam inter creatorem & creaturam sicut in diuinis est creatoris origo.

Origo est idem vt cum relatione, differt autem modo significationis.

40

Magister Gabriel, Capreolus, Durandus, Scotus, Ferrariensis, Caietanus, Canari, Thomistæ.

Aristoteles.

41

Creatio vt actio, est media inter creatorem & creaturam.

origo. Et quamvis sit pura relatio, ea tamen consideratur veluti in fieri, & via & non sicut in facto esse: atque ideo tanquam actus medius debet constitui. Neque S. Thom. docuit oppositum, cum dixit in diuinis ablata ratione viæ, qualis esse solet in motu, nihil manere nisi relationem. Inteligit enim, originem idem omnino esse realiter cum relatione; significari tamen, & concipi per modum actus, ac proinde per modum viæ. Actus enim in suo conceptu via est, cum tamen in motu aliud sit via secundum rem, aliud relatio inde proueniens: manet enim relatio cessante motu. Et quidem S. Tho. in art. 2.4. præced. quæstionis ideo dixit, non posse personas constitui originibus, quia habent rationem viæ quasi tendentis, non autem rationem formæ inhærentis: ergo cum concedat, esse viam ad rem productam secundum suam rationem dicere quoque debet esse actum medium inter personam producentem & productam.

ARTICVLVS II.

Virum actus notionales sint voluntarij.

219
1 dist. 6. ar. 1.
2. 3. 4. po.
q. 2. ar. 3. in
med. lib. 2. 5.
etiam alio
quantulum
in med. lib.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod actus notionales sint voluntarij. Dicit enim Hilarius lib. 1. de Syno. Non naturali necessitate dicitur Pater genuit filium.

2. Præterea Apost. Col. 1. Transtulit nos in regnum filij dilectionis suæ. Dilectio autem voluntatis est. Ergo filius genitus est à patre volente.

3. Præterea. Nihil magis est voluntarium quam amor: sed Spiritus sanctus procedit à Patre & Filio ut amor. Ergo procedit voluntarie.

4. Præterea. Filius procedit per modum intellectus ut verbum: sed omne verbum procedit à dicente per voluntatem. Ergo filius procedit à patre per voluntatem, & non per naturam.

5. Præterea. Quod non est voluntariū, est necessariū, si igitur pater genuit filium non voluntate, videtur sequi quod necessitate genuerit. Quod est contra Augustinum in libro ad Orosium.

*Hic lib. ad Oros. interbi-
tur Dia. 1. 65.
Syno. habet
sur 10. 4. c. 7.
in princ.*

Sed contra est quod August. dicit in eodem libro quod neque voluntate genuit pater filium, neque necessitate.

Respondeo dicendum, quod cum dicitur aliquod esse vel fieri voluntate, dupliciter potest intelligi. Vno modo, ut ablatius designet concomitantiam tantū: sicut possum dicere quod ego sum homo mea voluntate, quia scilicet volo me esse hominem. Et hoc modo potest dici quod pater genuit filium voluntate, sicut & est voluntate Deus: quia vult se esse Deum, & vult se generare filium.

Alio modo sic, quod ablatius impor-

tet habitudinem principij. Sicut dicitur quod artifex operatur voluntate, quia voluntas est principium operis. Et secundum hunc modum dicendum est, quod Deus pater non genuit filium voluntate, sed voluntate produxit creaturam. Vnde in libro de Synodo dicitur, quod si quis voluntate Dei tanquam vnum aliquid de creaturis filium factum dicat, anathema sit. Et huius ratio est, quia voluntas & natura secundum hoc differunt in causando, quia natura determinata est ad vnum, sed voluntas non est determinata ad vnum. Cuius ratio est: quia effectus assimilatur formæ agentis per quam agit. Manifestum est autem, quod vnus rei non est nisi vna forma naturalis per quam res habet esse. Vnde quale ipsum est calefact. Sed formam per quam voluntas agit, non est vna tantum, sed sunt plures, secundum quod sunt plures rationes intellectæ. Vnde quod voluntate agitur, non est tale quale est agens, sed quale vult, & illud intelligit esse agens. Eorum igitur voluntas principium est, quæ possunt sic vel aliter esse. Eorum autem quæ non possunt nisi sic esse, principium natura est. Quod autem potest sic, vel aliter esse, longe est à natura diuina, sed hoc pertinet ad rationem creaturæ, quia Deus est per se necesse esse, creatura autem est facta ex nihilo. Et ideo Ariani volentes ad hoc deducere quod filius sit creatura, dixerunt, quod pater genuit filium voluntate, secundum quod voluntas designat principium. Nobis autem dicendum est, quod pater genuit filium, non voluntate, sed natura. Vnde Hilarius dicit in libro de Synodo. Omnis creaturis substantia Dei voluntas attulit, sed naturam dedit filio eximpossibili ac non nata substantia perfecta natiuitas. Talia enim cuncta creata sunt qualis Deus esse voluit: filius autem natus ex Deo, talis subsistit, qualis & Deus est.

Ad primum ergo dicendum, quod autoritas illa inducitur contra illos qui à generatione filij etiam cōcomitantiam paternæ voluntatis remouebant dicentes, sic cum natura genuisse filium ut tamen voluntas generandi ei non adesset, sicut & nos multa naturæ necessitate contra voluntatem patimur, ut mortem, senectutem, & huiusmodi defectus. Et hoc patet per præcedentia & subsequencia. Sic enim ibi dicitur, Non enim nolente patre, vel coactus pater, vel naturali necessitate inductus genuit filium.

Ad secundum dicendum, quod Apostolus nominat Christum filium dilectionis Dei, in quantum est à Deo superabundanter

dantur dilectus, non quod dilectio sit principium generationis filij.

Ad tertium dicendum, quod etiam voluntas in quantum est natura quædam, aliquid naturaliter, vult, sicut voluntas hominis naturaliter tendit ad beatitudinē. Et similiter Deus naturaliter vult & amat seipsum. Sed circa alia à se voluntas Dei se habet ad utrumque quodam modo, ut dictum est. Spiritus autem sanctus procedit ut amor, in quantum Deus amat seipsum, unde naturaliter procedit, quamvis per modum voluntatis procedat.

Ad quartum dicendum, quod etiam in conceptionibus intellectualibus fit reductio ad primam, quæ naturaliter intelligitur. Deus autem naturaliter intelligit seipsum. Et secundum hoc conceptio verbi divini est naturalis.

Ad quintum dicendum, quod necessarium dicitur aliquid per se, & per aliud. Per aliud quidem dupliciter. Vno modo sicut per causam agentem & cogentem, & sic necessarium dicitur quod est violentum. Alio modo sicut per causam finalem: sicut dicitur aliquid esse necessarium in his quæ sunt ad finem, in quantum sine hoc non potest esse finis, vel bene esse. Et ne utroque modorum divina generatio est necessaria. Quia Deus non est propter finem, neque coactio cadit in ipsum. Per se autem dicitur aliquid necessarium quod non potest non esse. Et sic Deum esse est necessarium. Et hoc modo patrem generare filium est necessarium.

DV ex hoc articulo eliciuntur conclusiones Prior est, *Actus notionales sunt voluntarij voluntate concomitante: posterior est, actus notionales non sunt voluntarij voluntate ut principio.* Vtrique autem intelligitur de utroque actu notionali, generationis nempe, & spirationis: nam quamvis in corpore articuli solum meminerit S. Tho. de actu generationis, in solutione tertijs meminit etiam spirationis. Ratio vero posterioris conclusionis apud S. Thom. est, quia ea, quæ sunt voluntaria voluntate ut principio, possunt sic aut aliter esse: sed generatio & spiratio non possunt sic aut aliter esse: ergo non sunt voluntaria voluntate ut principio. Quæ sane ratio de utroque actu notionali plane probat.

Prior dubitatio circa textum.

Etenim pro maiori explicatione utriusque conclusionis & doctrinæ articuli explicandum est quid nomine voluntatis intelligat Sanctus Doctor. Ratio autem dubitandi, quam affert Caietanus, est, quia aut per voluntatem intelligitur ea, quæ necessario, & naturaliter vult, & hoc modo actus spirandi est voluntarius voluntate ut principio, ac proinde posterior conclusio doctus spirandi est falsa, & ratio, quam ex S. Thom. adduximus, non quadrat: aut voluntas intelligitur

libera, & ad utrumvis, & ita, quamvis vera sit posterior conclusio, quia nullus actus notionalis est à voluntate libera ut principio; prior tamen conclusio vera esse nequit: quia nullus actus notionalis est voluntarius voluntate libera, etiam concomitante.

Respondet Caietanus, voluntatem accipi vniuersaliter in utraque conclusione, aut pro potentia ipsa volendi, aut pro actu voluntatis, non determinate hoc aut illo modo, sed indifferenter. Porro in priori conclusione, quando dicitur. Pater generat filium voluntate concomitante, ostendit Sanctus Thomas, actum generationis respici ab actu voluntatis ut obiectum, non hoc aut illo modo determinate, hoc est, non à libero aut à necessario: sed confuse ab actu voluntatis, qualiscumque ille sit. At vero, cum in posteriori conclusione dicit, actum notionalem non respici à voluntate ut principio, significat, actum voluntatis, qui est velle, abstractum à libero & necessario non esse principium alicuius actus notionalis. Nam ablatum ille, voluntate, quando coniungitur verbo significanti actum, denotat rationem principij liberi: ut si dicas, voluntate generat pater aut spirat.

Veruntamen, secundum hanc expositionem Caietani, vix possumus æquiuocationem & variationem eiusdem nominis effugere. Quare facilius explicari potest S. Thomas si in utraque conclusione voluntas accipiat pro actu, non pro potentia. Vt enim constat ex eodem 12. questione 8. artic. 1. voluntas bifariam accipi potest, primum pro facultate ipsa volendi, deinde pro actu ipsius, qui est boni profectus, aut complacentia: nam fuga mali non dicitur voluntas. Si autem accipiat voluntas posteriori modo, pro actu scilicet volendi, recte constat veritas utriusque conclusionis. Prior namque vera est, quia omnis actus notionalis placet, ac proinde cum dicitur velle: hoc autem modo actus voluntatis non est principium actus notionalis, sed illum comitatur. Posterior etiam conclusio eodem modo vera est, quia tam actus spirationis, quam generationis non est ab actu voluntatis ut à principio; neque enim ideo pater generat, aut spirat, quia vult spirare & generare: ergo actus volendi non est principium, tametsi spiratio sit à voluntate, ut facultas est.

Probat autem S. Th. actus notionales non esse voluntarios voluntate ut principio, eodem fundamento & ratione, qua supra q. 14. art. 4. monstrauit, creaturas produci à Deo voluntate ut principio; quæ est huiusmodi. Id quod agit voluntate ut principio, hoc est, quia vult, & id, quod agit natura ut principio, hoc est, in quantum est, hoc differunt, quod agens voluntate, agit libere & ad utrumvis; agens autem natura, agit necessario, & determinatum ad unam partem: Deus autem necessario generat & spirat: ergo non voluntate, hoc est, non in quantum vult, sed natura, hoc est, in quantum est, generat & spirat: sicut ex eodem principio sequitur, creaturam à Deo voluntate produci, quia exit libere à Deo, & ad utrumvis indifferens.

Posterior Dubitatio.

DEinde dubitat etiam Caietan. an ratio S. Thom. solum habeat locum in productis extra Deum, ut etiam in productis intra ipsum, Ratio dubitandi, est,

di est, quia, si locum habeat in productis intra Deum, nihil erit productum intra ipsum voluntarie, nisi voluntate reflexa: eatenus enim aliquid in Deo voluntarie producit, quatenus volitum est, si autem solum intelligatur de productis extra Deum, inanis videtur labor S. Thomæ, quia difficultas præsentis articuli solum erat de actibus notionalibus.

Respondet Caietan. rationem S. Tho. intelligi etiam de quouis producto intra ipsum Deum, qualem putat esse actum voluntatis liberæ, qui licet non sit re ipsa productus, concipitur tamen ad modum producti. Inquit igitur, etiam hos actus esse voluntarios & liberos, quia quodammodo voliti sunt, non alio actu distincto & reflexo sed eodem. Actus enim omnis voluntatis, inquit ille, volitus est, ut ratio volendi obiectum. Nescio tamen quis Caietan. in has angustias redegerit, ratio namque S. Tho. plane probat omne illud esse voluntarie productum, hoc est, libere & ad verum quod est à voluntate, hoc est, ab actu voluntatis ut à principio, siue productum sit intra Deum, siue extra. Ex hoc autem concludit, nihil intra Deum esse hoc modo productum, quia nullus actus notionalis hoc modo producit. De alijs vero operationibus liberis, quæ vere non producuntur, sed concipiuntur ut operationes, quales sunt voluntates liberæ Dei, non probat hæc ratio Sancti Thomæ, liberas esse: sed alia ratione id probari potest. Nunc enim S. Thomas solum contendit, ostendere, nullum actum notionalem liberum esse, id autem ratione prædicta optime concludit. Porro actus volendi creaturas, etiam si concipiantur elicitur à facultate voluntatis ut à proximo principio, non autem ab alio actu volendi esse liberos alia facili ratione ostensum est supra à S. Tho. q. 19. art. 3. ut nos etiam disp. 79. explicavimus.

DISPUT. CLX.

Utrum actus voluntatis præcedat, an comitetur, aut subsequatur actus notionalis.

Opinio Gregorij, Capreoli, & aliorum. cap. 1.

Quid senserint Scotus, & Caietan. cap. 2.

Quamcumque voluntatem Dei circa actus notionales nullo modo priorem, sed posteriorem esse illis, verior sententia est. cap. 3.

Quomodo Patres de hac re locuti fuerint. cap. 4.

CAPVT I.

Opinio Gregorij, Capreoli & aliorum.

Cuius rei, possit etiam præcedere comitari, aut subsequi veluti voluntas nostra, quæ non est causa plurius, potest illam præcedere desiderando illam, & comitari gaudendo de illa præfenti, & subsequi complacentiam habendo de illa ut præterita, merito dubitandum est, quo pacto se habeat actus voluntatis in Deo respectu actuum notionalium.

Fuit autem opinio Gregorij in 1. dist. 6. quest. 1. art. 3. ubi impugnat Scoti sententiam, & Capreoli eadem distinctione quest. 1. articulo 1. conclus. 6. & art. 2. ad argumenta contra eandem conclus. Ferrariensis 4. contra gent. cap. 11. §. viii. autem, & Canariensis 3. parte commentarij huius art. voluntatis actum, quo dicuntur voluntatis actus notionales, non posse præcedere

ARTIC. II.

eos, sed necessario eos comitari. Videtur autem pressa sententia S. Tho. q. 2. de potentia art. 3. ad 2. Et Caietan. respondet Sancti Thomam solum negasse, voluntatem præcedere ut principium, non alio modo. Hanc tamen interpretationem optime refellit Ferr. ex verbis Doctoris S. ut quilibet videre potest.

Ceterum ratione Ferrariensis probatur, primo. Ante actum individuum provenientem à supposito necessario intelligi non potest alius actus eiusdem suppositi ut prior secundum verum ordinem intellectus, eo quod nequeat esse aliquis actus medius inter suppositum & actum, qui egreditur necessario à supposito; bene tamen possunt intelligi plures actus ab eodem supposito æque simul necessario egredientes: actus autem notionales egrediuntur, necessario à supposito ergo non potest intelligi actus voluntatis præcedere illis, esset enim hic actus medius inter suppositum & actum notionalium, quod est impossibile. Secundo probatur ratione Canariensis. Etiam si non esset aliquis actus voluntatis circa actus notionales, nihilominus essent actus notionales: ergo actus voluntatis circa actus notionales non præcedit ipsos si enim præcederet, eo ablato, tolleretur etiam actus notionalis, quia ablato priori, necesse est auferri id, quod posterius est. Contra mat etiam id ex S. Tho. in hoc art. qui solum concedit voluntatem comitantem. Tertio probatur ratione Gregorij. Patris notitia non potest esse perfecta, autem quam generet; ergo nec velle generare, quia velle sine intellectione esse nequit, si prius sit velle generare, quam ipsum generare sequitur, filium habuisse esse post non esse. Visio denique confirmari potest, quia si actus voluntatis præcedit generationem, aliter præcedere nequit, quam origine: hoc autem modo non potest esse prior, quia sequeretur, actus notionalis esse voluntarios voluntate ut principio; ergo nullo modo præcedit.

CAPVT II.

Quid senserint Scotus & Caietan.

Scotus in 1. distinctione 1. §. in ista questione, ceterum aliquem actum voluntatis priorem esse secundum rationem, quam origines, seu actus notionales. Cuius sententiam amplectitur Caietan. in huius articulo; in cuius confirmationem notat Scotus, duplicem actum intellectus & voluntatis distinguere posse: alterum intellectus essentialis, qui communis est tribus personis, alterum intellectus notionalis, qui proprius est patri; in voluntate similiter unum esse actum omnium personarum, alterum vero patris solum, & filij producentium Spiritum Sanctum. Huc probatur, quem actum intellectus & voluntatis, nimirum essentialis, priorem esse originibus, & actibus notionalibus: nam prima persona in aliquo instanti originis intelligitur prius posse generare, quam generet, ut præcedenti disputatione probatum est; & in eo instanti persona patris se habet ad personam filii & Spiritus sancti, ut ad personam producentem & producentem; cumque pater eo instanti sit perfecte Deus, & perfecte beatus, intelligit intellectione essentiali, quæ non est productio, & vult voluntate essentiali, utramque communicat filio per generationem: ergo hac intellectione intelligit actus notionales, ut futurum

Gregorius
Capreol.